

KAFKASLAR: YAKIN TARİHTEN GÜNÜMÜZE JEOPOLİTİK DEĞERLENDİRMELER

DOÇ. DR. TOĞRUL İSMAYIL*

Ad olarak bölgeye “Kafkaslar” denmesi doğrudur. Türkiye’de bazıları Kafkasya demeyi tercih etmektedir ki bu doğru değildir. Bölge adlarını “büyük ve küçük” Kafkas dağlarından almaktadır. Bu dağlar aynı zamanda Kuzey ile Güney Kafkaslara da geçişin kapılarıdır. Kafkaslar tarih boyunca bütün yayılmacı hareketler için birer kapı olmuşlardır. Arapların Kuzey’e geçmeleri ve burada İslamiyet’i yaymaları, Sasaniler döneminde ilk yapılan kalelerden bir tanesinin Derbent olması buraların önemini gösterir. Zaten “derbent” Farsçada “geçit” anlamına gelmektedir.

Kuzeyden Güney’e geçişler bugün üç yoldan olmaktadır ki Kafkasların jeopolitik önemi de bu geçitlerden kaynaklanmaktadır. Birincisi, Sasaniler zamanında yapılan derbenttir. Askeri ve ticari geçişler için en uygunu da budur. İkincisi, Gürcistan ile Abhazya’yı birleştiren geçittir. Üçüncüsü ise yine Gürcistan’da Kuzey ve Güney Osetya’yı birbirine bağlayan ve son 200-300 yıldır kullanılan geçittir. Rusya’nın Gürcistan’a müdahale etmesinin arkasında da bu kapıları kontrol etme isteği yatmaktadır. Belki Derbent Geçidi Azerbaycan’da olsaydı Rusya o zaman Azerbaycan’a da müdahalede bulunurdu. Nitekim 19.yüzyıldaki işgalci siyaset de bu kapıları elde etmek üzerinedir. Nitekim bunu elde etmiştir de. Çünkü Kuzey’i kontrol eden güç bu durumda Güney’i de kontrol edebilmekteydi. Kuzey-

* TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi.

Güney Kafkaslarda da geçitler vardır ama bunlar Kuzey'dekiler kadar önemli değildir. Çünkü Kuzey'i kontrol eden Güney'i de kontrol etmektedir.

Güney Kafkaslar ayrımı da buradan gelmektedir. Güney Kafkaslar dendiğinde Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'dan bahsedilmektedir. Güney Kafkaslarda da geçitler vardır ama bunlar Kuzey'dekiler kadar önemli değildir. Çünkü Kuzey'i kontrol eden Güney'i de kontrol etmektedir.

Çarlık Rusya, Sovyet Rusya ve Günümüz Rusya Federasyonu'nun Kafkas Politikaları

Aslında Ruslar millet oluşlarını Türklere borçludurlar. Birleşmiş bir Rus devletinin ortaya çıkışı Tatarlar ve Moğollar sayesinde. Zaten Kiev Rus devletinin oluşumunda da Peçenekler ve Hazarlar çok önemli rol oynamışlardır. Moğolların 1200'lerde Batı'ya yürüyüşünde de onlara direnenlerin başında Peçenekler gelmekteydi.

Bu Rus milletinin ilk oluşum dönemidir. Ancak daha sonra 18. yüzyılda Petersburg'a giden Alman bilim adamları Norman Teorisini ortaya atmışlardır. Buna göre Normanlar (Varangianlar) antik Rusya'nın kurucularıdır. Buna göre 4. İvan'a kadar Rusları yöneten hanedanlık Varagian prenslerinden Riurik'in soyundan gelmektedir. İvan'la beraber Riurikler biter. Korkunç İvan bir cinnet anında kendi oğlunu da öldürmüştür. Böylece Riurikler soyu da bitmiş olur. İvan'ın damadı ise zaten bir Tatar idi.

Fakat şunu da söylemek gerekir ki İvan 1500'lerin başında Kazan'a ve Astarhan'a girdiğinde Tatarlar onu bir Rus Çarı olarak değil de kendi hakanları olarak karşılamışlardı. O raddede ki Beş Kardeş bugün Kremlin'deki ünlü Beş Kubbeli Kiliseyi İvan'a bir minnet borcu olarak yaptırırlar.

Daha sonra gelen Romanov sülalesi tamamen başka bir Rus Devletini gündeme getirmiştir. 1. Petro ile birlikte Norman Teorisi ortaya atılır. Ruslar "Biz Batılıyız, Asyalı değiliz. Türklükle alakamız yoktur." demeye başlarlar. Petro'nun oluşturduğu "Bilimler Akademisine" davet ettiği Alman bilim adamları bu Norman Teorisini geliştirmişlerdir. Bu sayede Petro bir "kara" devleti olan Rusya'yı bir deniz devletine dönüştürmek, sıcak denizlere çıkmak istemektedir. Güney'e inememektedir çünkü burada güçlü bir devlet vardır. Batı'ya gitmek istediğinde ise o dönemde İsviçre kralı 12. Karl ile savaşmak zorunda kalır. Karl yenilince Osmanlıya sığınmak zorunda kalır. Ruslar en sonunda Avrupa'nın kuzeyine, Baltık Denizi'ne çıkarlar.

Fakat Baltık Denizi de jeo-politik ihtiyaçlarını karşılamaz. Bunun üzerine Güneye, Karadeniz'e yönelir, Azak'ı işgal eder ve orada bir kale kurar. 1723-

26 senesine kadar Petro bir Kafkas seferi yapar ve Derbent ve Bakü'yü ele geçirir. Bu dönem Sefevi Devletinin dağılma dönemidir. Osmanlı-Sefevi çekişmesi yüzünden Sefeviler çöküş dönemimde kuzey bölgelerini Ruslara bağışlar ve onlarla ittifak yapar. Bu olay, iki kardeşin çekişmesinden toprakların bir başka devlete peşkeş çekilebileceğini gösterir. Bundan ders almak lazımdır. Sonrasında Nadir Şah (1736-1747) ile bir toparlanma yaşanır ve bu topraklar tekrar geri alınır. Nadir Şah öldürüldükten sonra tekrar bir derebeylikler dönemi başlar. Bu dönemde Osmanlı da zayıflamıştır.

Aynı zamanda I. Petro'nun ölümüyle birlikte Rusya'da da karışıklıklar başlar. Yönetim kavgaları yüzünden "Güney" meselesi ertelenir ve meseleye çok fazla ilgi gösterilemez. Ama bu durum Rusya'nın Güney'den vazgeçtiği anlamına gelmez. 18. yüzyıl sonlarında 19. yüzyılın başlarında Rusya Güney meselesini tekrar ele alır. Çarlık Rusya tekrar Kafkaslara doğru ilerleyişe geçer. Bu konuda çeşitli projeler vardır. Petro döneminde Hindistan'da bulunan Ermenilerin Kafkaslarda toplanarak Gregoryen Kilisesi etrafında Rusya'ya bağlı bir Ermeni Devleti kurulması önerilir. Petro ise bölgede yeterli sayıda Ermeni nüfusu olmadığını görerek bu projeyi uygulamadı. Ancak 19. yüzyılda Kafkaslarda Hristiyan Gürcülere güneye kadar uzanan bir bölgeyi "barbarlardan" (Müslüman Türklerden) alarak Hristiyan bir Gürcü devleti kurulmasını gündeme getirir ve 1798'de Gürcülerle anlaşma yapılır. Bu sayede Gürcüler Azerbaycan Hanlıkları üzerine bir yürüyüş başlatırlar.

Burada şuna dikkat etmek gerekir ki Rusya'nın Balkanlara inışı ile birlikte Pan-Slavizm hareketi başlar. Yunan isyanı bir Rus generali (General İspinati) ile başlar. Osmanlının Balkanlarda çöküşü Rusya'nın bu Pan-Slavizm sayesinde Kafkaslarda ise bir başka politika "Hristiyan Hamiliği" politikasını izler ve Güney'e iniş bu şekilde tamamlanır. 1828'de Güney Kafkasların işgali tamamlanır. Rusya başta Tebriz olmak üzere Güney Azerbaycan'ı işgal eder. O dönemde İngiltere Kaçar Hükümdarlığı'na 2 milyon ruble altın para yardım ederek Güney Azerbaycan'ın İran'ın elinde kalmasını sağlar. Bu sayede Hindistan yolunu da güvence altına alırlar.

Osmanlı-Sefevi çekişmesi yüzünden Sefeviler çöküş dönemimde kuzey bölgelerini Ruslara bağışlar ve onlarla ittifak yapar. Bu olay, iki kardeşin çekişmesinden toprakların bir başka devlete peşkeş çekilebileceğini gösterir. Bundan ders almak lazımdır.

Osmanlının Balkanlarda çöküşü Rusya'nın bu Pan-Slavizm sayesinde. Kafkaslarda ise bir başka politika "Hristiyan Hamiliği" politikasını izler ve Güney'e iniş bu şekilde tamamlanır.

Burada sözü edilen "İran" coğrafi bir addır çünkü o dönemde İran Türkler, yani Kaçarlar tarafından yönetilmekteydi. Egemen güç Türklerdir. Güney Azerbaycan İngiltere'nin bu girişimi ile bugün İran'ın topraklarında kalmıştır.

Ermeni, Yunan problemleri, isyanları hep Rusya'nın bu Hristiyanların korumacılığına soyunması ile ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi ilk Yunan-Ortodoks delegasyonu kurulmasına Yunanlılar iştirak etmemiştir. Ruslar, Prusya ve diğer Avrupa devletleri toplanarak Yunanistan'da bir krallık kurulmasını sağlamışlardır. İlk Yunan Kralı da bir Alman olan Otto'dur ve daha sonra gelen krallar da bu soydandır.

Elbette Çarlık Rusya'nın yayılmacılığı bunlarla sınırlı kalmamış, Kars'a, Trabzon'a kadar da uzanmıştır. Girilen bu topraklar Ermenilere, Rumlara veya Gürcülere verilmiş değildir. Buralar

belli idari bölgelere ayrılırlar ve hepsi Rus topraklarıdır. Özerklik söz konusu değildir.

Ardından 1917'de iki devrim birden oluyor. Önce şubat ayında burjuva ihtilali oluyor ve Menşeviklerle koalisyon yaparak iktidarı ele geçiriyorlar. Daha sonra Bolşevikler askeri darbe ile iktidarı ele geçiriyorlar. Devrim ile birlikte Bolşevikler Rusya'da yaşayan bütün halklara kendilerini yönetme hakkı vereceklerini deklare ediyorlar. Bolşevikler o dönemde sadece Moskova ve çevresi ile Petersburg ve bazı diğer yerlere hâkimdirler. Bütün Rusya'ya hâkimiyet kuramadıkları için bağımsızlık hareketleri de başlar. 18 Mayıs 1918'de Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını ilan eder. Ömrü 23 ay sürmüştür. O dönemde Azerbaycan toprakları 114 bin kilometrekaredir. Osmanlı en zayıf döneminde Azerbaycan'ın kurtuluşu için Nuri Paşa ve Kafkas Ordusu ile yardım etmiştir ve Azerbaycan Türkleri bu yüzden Anadolu Türklerine minnettardır. Kurtuluş Savaşı'nda da Azerbaycan ve diğer Türk toplulukları Anadolu'daki kardeşlerine yardımcı olmuşlardır. Anadolu'ya yapılan bu yardımlar daha sonra Sovyet yönetimi tarafından Müsavat Hükûmetine karşı bir suçlama olarak kullanılmıştır.

Bolşevikler iktidara geldiklerinde daha iktidarları tam oturmadığı için Rusya sınırları içerisinde yaşayan halklara bir bağımsızlık vermiş gibi gözükmüşlerdir. Azerbaycan devleti bu dönemde alfabe değişikliği yapıyor. Türkiye'de konsolosluk açıyor. O dönemde bir "millî hükûmet" oluşuyor gibi gözükmektedir. Ancak 1924'te

durum değişmeye başlıyor. Nitekim Azerbaycan liderlerinden Neriman Nerimanof oğluna yazdığı bir mektupta “artık bu Bolşevizm’in eskisi gibi olmadığını, tamamen mahiyet değiştirdiğini, işgalci bir siyasete dönüştüğünü” yazmaktadır. Nitekim Lenin de ölünce ve ardından Stalin, yönetimi tam olarak ele geçirince bağımsızlık diye bir kavram gündemden tamamen kalkar. Şunu da söylemek gerekir. Bu ideolojik gelişmeler yaşanırken Sovyet Rusya, Türkiye Cumhuriyeti ile diğer Türk Devletleri arasındaki bağın kopması için büyük planlar yapmaktaydı.

Takip eden dönemlerde görülecektir ki Çarlık Rusya ile Sovyet Rusya’nın politikaları arasında bir fark yoktur. Türkiye ile Türkler arasındaki ilişkiyi kesmek için atılan ilk adımlardan biri, Zengezur’un, tamamen Türklerin yaşadığı bu toprakların Ermenistan’a hediye edilmesidir. Bu da Lenin zamanında olmaktadır. Hatta şunu söylemek mümkündür. Bolşevikler iktidara geldiklerinde aldıkları ilk kararlardan bir tanesi Türkiye ile Ermenistan meselesine ilişkin olmuştur ancak sonra tepkilerden çekinerek bundan vazgeçmişlerdir.

Burada Lenin’in Türkiye’ye yakın olduğuna dair düşünceler doğru değildir. Lenin iktidarını idealize etmek doğru olmaz. Lenin iktidarı askeri darbe ile ele geçirmiştir. Bundan sonra Rusya’da yaşayan halkları kendi tarafına çekmek için, Tatarları, Kırım, Kafkas Türklerini yanına çekmek için kendi kendilerini yönetme haklarını tanyacağını deklare etmiştir. Daha sonra bundan

da vazgeçmiştir. Hatta bir başka örnek verecek olursak, Almanlar “Nazi Kampları” uygulamasını Ruslardan öğrenmişlerdir. Bu kamplar ilk olarak 1918 yılında Bolşevikler tarafından Kuzey’de Sovyet adalarında kurulur. Muhalifler bu kamplara gönderilir.

Azerbaycan işgalinden önce Bolşevikler sınırı haber vermeden geçtiler ve bu arada Azerbaycan parlamentosunda tartışmalar yaşanmaktadır. Azerbaycan’daki Müsavat Hükûmeti Bolşeviklerin ülkeye girmelerine karşı çıkmaktadır. Bolşevikler

Takip eden dönemlerde görülecektir ki Çarlık Rusya ile Sovyet Rusya’nın politikaları arasında bir fark yoktur. Türkiye ile Türkler arasındaki ilişkiyi kesmek için atılan ilk adımlardan biri, Zengezur’un, tamamen Türklerin yaşadığı bu toprakların Ermenistan’a hediye edilmesidir. Bu da Lenin zamanında olmaktadır.

O dönemde Çarlık Rusya yöneticilerinin açıklamalarına göre 1828 ile 1914 arasında Kafkaslara 1 milyon Ermeni yerleştirilmiştir. O dönemlere ilişkin çok ayrıntılı nüfus istatistikleri vardır ve ne yazık ki bu istatistikler Türkiye’de çok fazla incelenmemektedir.

ise “Biz Bakü’ye girmeyeceğiz, Anadolu halkına destek olmaya gideceğiz, ancak Müsavat Hükûmeti bizi engelliyor.” diye propaganda yapmakta idiler. Bunun üzerine Müsavat Hükûmeti iktidarı Bolşeviklere devretmek zorunda kalır. Azerbaycan Cumhuriyeti değişmiyor, ordu, siyasi partiler değişmiyor, kapatılmıyor. “Sadece komünistler iktidara gelecek.” deniyor ve anlaşma sağlanıyor. Bu anlaşmadan yarım gün sonra Bolşevikler Bakü’ye giriyor. Siyasi partiler lağvediliyor ve M.E. Resyülzade kaçmak zorunda kalıyor. Müsavatçıların bir kısmı öldürülüyor, diğerleri tutuklanıyor. Benzeri şeyler Gürcülere de uygulanıyor ama en fazla baskıyı Türkler görüyor. Bakü’ye giren Sovyet ordusuna mukavemet gösterilmiyor. Ancak daha sonra durum anlaşılınca Gence’de işgale karşı isyan çıkıyor. Bu isyana katılanların hepsi Bolşevik ordusu tarafından acımasızca katlediliyor.

Öte yandan Türkiye ile iyi ilişkiler kuruluyor gözükse de Nahçıvan ile Azerbaycan arasındaki 42 km²’lik toprağı Ermenistan’a veriyorlar. Kars ve Moskova Anlaşmaları olmasaydı bugün Nahçıvan Azerbaycan toprağı olmayacak,

Türkiye ile doğrudan bağlantı kalmayacaktı. Bir başka şey daha var. O dönemin Azerbaycan’daki komünist yetkilileri Moskova’ya telgraf çekerek sözü edilen toprakların Ermenistan’a verilmesinin doğru olmayacağını söylemişlerdir. Fakat Sovyet Dışişleri Bakanlığı ve özellikle Çiçerin bu toprakların Ermenistan’a verilmesi politikasından vazgeçmezler. Bütün bunlar Türkiye’nin çevresindeki topraklarda Türk-Müslüman nüfusu azaltmak ve Hristiyan nüfusu artırmaktır.

O dönemde Çarlık Rusya yöneticilerinin açıklamalarına göre 1828 ile 1914 arasında Kafkaslara 1 milyon Ermeni yerleştirilmiştir. O dönemlere ilişkin çok ayrıntılı nüfus istatistikleri vardır ve ne yazık ki bu istatistikler Türkiye’de çok fazla incelenmemektedir. Ancak bu 1 milyon yeni Ermeni’ye rağmen bölgedeki Ermenilerin oranı Türklerle nazaran 1/3’ü geçmemiştir. Bu demografiyi değiştirme, Ruslaştırma politikaları çok da tutmamıştır ama hem Çarlık hem de Sovyet Rusya tarafından uygulanmıştır. Zaten Sovyetlerde Komünist Parti’nin kilit görevlerinde hep Rusların olması gözetilmiştir. Mesela Azerbaycan’da birinci sekreter Azerbaycanlı olmuşa ikincisi mutlaka Rus olmuştur. Stratejik noktalar hiçbir zaman

Türklere verilmemiştir. Burada bir Türk-Müslüman ayrımı yapmak gereksizdir çünkü Müslümanlar zaten Türklerdir.

Sovyet adamı yetiştirirken de kritik yerlere yerleştirilenlerin mutlaka Rus olmayanların belli bir noktaya gelmesi için “enternasyonalist aileden” olmasına dikkat ediliyordu. Eşinin, annesinin tercihen Rus veya başka bir milletten olmasına dikkat edilirdi. Burada özellikle Azerbaycanlı kadınlar için bir not düşmek gerekir ki, Azerbaycanlı erkekler başka milletlerden kadınlarla evlenirken Azerbaycanlı kadınlar evlenmemiştir. Bunun da sebebi Azerbaycan’ın yüksek bir kültürü, dili, geçmişi olmasıdır. Tarihlerine sahip olan aydınlar vardı. Erkeklerin kariyer yapma hürsü daha yüksek olduğu için onlar başka milletlerden insanlarla evlenme konusunda kadınlar kadar dikkatli olmamışlardır. Ancak ne yazık ki son dönemlerde bu durum da değişmektedir. Ayrıca yüksek kültürü ve tarihi sebebiyle Sovyetler döneminde Azerbaycanlı yöneticilerde vatanseverlik ve dil sevgisi oldukça yüksekti. Sovyet döneminde her ne kadar millî bilinç yok edilmeye çalışılsa da ve Stalin döneminde bu en yüksek noktaya ulaşsa da, Kruşçev dönemindeki çok az bir ılımlılaştırma bile Azerbaycanlı aydınların tekrar millî meselelere odaklanmalarını sağlamıştır. Bu da Azerbaycan’da millî kültürün ne kadar geliştiğinin bir göstergesidir.

Bir de 1930’larda yaşanan büyük soykırım döneminden söz etmek gerekir. Burada sadece millî aydınlar değil, komünist olsa bile içinde birazcık vatan sevgisi, Türk düşüncesi taşıyan baskı altına alındı ve cezalandırıldı. Siyasi görüşleri, partisi hiç dikkate alınmadan, içinde biraz Turancılık, Türkçülük olan herkes katledildi, sürüldü. Bu bir iktidar kavgası değildi. Bu bir Sovyetleştirme, Ruslaştırma politikasına karşı duran ideolojisi komünist, sosyalist, liberal, solidarist ne olursa olsun herkesin katledilmesi idi.

Aynı dönemde Rus, Ukrayna, Gürcü gibi halklarda da benzeri şeyler vardı. Ermenilerde ise çok az var. Fakat Türklere, Müslümanlar söz konusu olduğunda bu katliamlar iki misline çıkmaktadır. Birincisi Türk oldukları, ikincisi Müslüman oldukları, üçüncüsü bu halkların kendilerini Moskova’ya tam olarak bağlı hissetmedikleri, içlerinde bağımsızlık duygusu taşıdıkları için. Öte yandan merkezi

Topraklarda kendi politikasını uygulamak için geleneksel Kazak göçebe yaşam biçimi çöktürüldü. İnsanların yüzde ellisi katledildi. Başka topraklara göçmek isteyen Kazaklar da “yamyam” gibi gösterilerek katledilmeleri vacip sayıldı.

Moskova'nın çevresinin genişlemesi, oradaki Müslüman nüfusun azaltılması için de bu bölgelerde yapılan katliamlar çok daha fazladır.

Türlere yapılan katliamlar diğer milletlere yapılanlardan çok daha fazladır. Mesela Kazakistan'da o dönemde sadece sürgünlerle yetinilmedi. Belli bir aydın kısmının katledilmesiyle de yetinilmedi. Topraklarda kendi politikasını uygulamak için geleneksel Kazak göçebe yaşam biçimi çökertildi. İnsanların yüzde ellisi katledildi. Başka topraklara göçmek isteyen Kazaklar da "yamyam" gibi gösterilerek katledilmeleri vacip sayıldı. "Kolektifleşme süreci" 1927'lerde başlatılarak Ahıska Türklerine de aynı uygulamalar yapıldı. 1930'larda aydınların katledilmesi ile "represiya" (baskı) dönemi başlatıldı. 1940'larda ise 2. Dünya Savaşı bahane gösterilerek Kafkaslarda ve Kırım'da toplu sürgünler yapıldı. Bahane "Nazilerle işbirliği" yapmak idi. Oysa o dönemde Kırımlıların çoğu Nazilere karşı Sovyet ordusunda savaşıyordu. Askerden dönenler ailelerinin sürüldüğünü öğrendi, ardından kendileri de sürüldü. Sürgüne gönderilmesi unutulmuş iki-üç köyün ahali ise Azak Denizi'nde boğularak öldürüldü. Diyelim ki Kırım için bir Nazi iş birliği bir bahane oldu, Ahıska Türkleri için bu da söz konusu değil. Burada amaç Türkiye sınırına yakın bölgeleri Türksüzleştirme politikasıdır. Diyelim ki olağanüstü şartlarda ülkeler bu tür sürgün kararları alabilirler. Bu durum Osmanlıda da, 2. Dünya Savaşı sırasında ABD'de de uygulanmıştır. Ancak Sovyetler bunu soykırıma dönüştürmüştür. İnsanlar hayvan taşıma vagonlarına yüklenerek günlerce haftalarca pisliklerini de buldukları yerde yapmak zorunda bırakılarak, nereye gittiklerini bilmeden sürgüne gönderilmiştir.

Aynı dönemlerde Türkiye'de birilerinin ellerinde orak-çekeçli bayraklar alarak Sovyetlere yakınlaşılması gerektiğini söyleyenler için "keşke olmasaydı" demek geliyor insanın içinden ancak tarihte "keşke olmasaydı" yoktur. Belki o dönemde Sovyetler Türkiye'yi işgal etseydi o zaman o orak-çekeçli bayrağı sallayan insanlar Afganistan'ın ve daha önce Azerbaycan'ın başına gelenleri de anlayabilirdi. Azerbaycan'ın Sovyetler tarafından işgal edilmesinden sonra ilk katledilenler arasında aslında Sovyetleri ülkeye davet eden komünistler vardı. Mesela o zaman Komünist Parti sekreteri Neriman Nerimanof bir süre sonra Moskova'ya çağrılır ve nasıl öldüğü bugün bile bilinmemektedir. Rus Devleti politikasını oluştururken karşısındakinin fikrinden daha çok etnik kimliğine dikkat eder. O yüzden Rusya nereye gitmişse orada mutlaka etnik sorunlar vardır. Bunun "Rus halkı" ile bir ilgisi yoktur. Aslında Rus halkı, köylüsü tıpkı Anadolu köylüsü gibi iyi, misafirperver insanlardır. Zaten Avrasya politikası da bu iki milletin birbirine benziyor olmasından kaynaklanmaktadır. Ama bu politikalarda Rus siyasetçilerin hasta zihniyetini görmekteyiz.

Günümüzde Rusya'nın Kafkas Politikası

Bugün Rusya Federasyonu'nun Kafkaslar politikası daha önceki dönemlerden farklı değildir. Çünkü Rusya'ya göre Kafkaslar elden çıkarsa Rusya dağılır. Değil Kuzey Kafkasları, Güney Kafkasları da mutlaka elinde tutmak ister. Bu açıdan Rusya'nın 2009 yılında Gürcistan meselesinde olduğu gibi, bir başka ülkenin topraklarına girerek hiç çekinmeden orantısız güç kullanabildiğini görüyoruz. Ermenistan'da da hala birlikleri vardır. 102. Üs hala orada durmaktadır. Ermenilere silah ve askeri yardım yapılmaktadır. Sovyetler ile karşılaştırıldığında fark sadece şudur: Rusya

Federasyonu bugün eski Sovyetler kadar güçlü değildir. Herhangi bir savaşta ortaya çıkan maddi kayıpları, maliyetleri karşılamakta zorlanmaktadır. O yüzden Türkiye gibi bir ülkeye saldırması söz konusu değildir. Elbette askeri güç ve teknoloji, nükleer güç bakımından Rusya Türkiye'den çok üstündür. Ama yine de bir savaş göze alması çok zordur. Deniz kuvvetleri de eskisi kadar güçlü değildir. Karadeniz donanmasını yenileyebilirse belki o zaman başka bir program uygulayabilir. Rusya belki "Mavi Akım" projesinin güvenliğini sağlamak bahanesiyle Karadeniz'de daha güçlü olması gerektiğini ileri sürebilir. Rusya'nın Türkiye karşısındaki üstünlüğü esasen füze sistemi iledir.

Bugün şunu sormamız gerekir: "Gelecek için ne söyleyebiliriz?" Dugin'in Avrasyacılık yaklaşımında belirttiği gibi Rusya'nın Avrasya politikasının önündeki en önemli engel Türkiye'dir. Ona göre Turancılık dâhil, Türkiye'nin bu bölgedeki girişimlerini engellemek gerekir. Bunun için gerekirse bölgedeki Türk soyluları da birbirine düşürmek olabilir. Dugin'in Avrasyacılığını savunanların bunu duymaları gerekir. Rusya'daki Avrasyacılar ise çok daha farklı ve köklüdür. Bu Avrasyacılık Rusya ve Türkiye başta olmak üzere bu bölgedeki bütün milletlerin, Türk ve Slav halklarının daha eşit bir işbirliği içerisinde olmalarını öngörmektedir. Ukrayna, Belarus, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Azerbaycan ve diğer Kafkas Cumhuriyetlerinin yer aldığı bir Avrasyacılık. Rus veya Türk egemenliğindeki bir Avrasyacılık başarısız olur. Burada eşit bir Avrasyacılıktan söz ediyoruz. Bu gerçek Avrasyacılıktır. Türklerin Türk birliğini, Rusların Slav birliğini düşünmeleri gayet normaldir. Ancak istikrarın olabilmesi için bunlar arasında çatışma değil, iş birliği olması gerekir. Gerekirse büyük sorunları bir kenara bırakarak Türkiye ile Rusya ekonomik işbirliği yapmalıdır.

Rus veya Türk egemenliğindeki bir Avrasyacılık başarısız olur. Burada eşit bir Avrasyacılıktan söz ediyoruz. Bu gerçek Avrasyacılıktır.

İslam artık Rusya'nın içlerine kadar girmeye başladı. Rusya şunu anlamalı: Rusya'nın demografik yapısı değişiyor. İslam nüfusunun oranı giderek artmaktadır. Buna göre Rusya bir Ortodoks memleket olduğu kadar bir İslam memleketidir. İslami meselelerde daha hassas davranması gerekmektedir.

Ancak şu anda Rusya, askeri gücünü değil ama siyasi otoritesini kaybetmiştir. Rusya'daki siyasiler eski "süper güç" anlayışından vazgeçmek zorundadırlar. Eskiden Rusya elinde büyük silahlar olan "olgun bir adama" benziyordu. Herkes ondan hem korkuyor hem de ona saygı duyuyordu. Şimdi ise yine "elinde büyük silahlar olan şımarık bir çocuğa" benziyor. Herkes korkuyor ama kimse saygı göstermiyor. Bölgede yayılmacılık ve ayrımcılık/bölücülük politikalarından vazgeçip iş birliğini öne çıkarması gerekiyor. Bu sadece Kafkas ülkeleri ile değil Ukrayna ile olan meselelerde de böyle olmalı, Belarus'la da ilişkilerde böyle olmalı.

Sonuç

Rusya, Çeçenistan-Gürcistan müdahaleleriyle Kafkaslarda sorunları kendi açısından bitirmiş değildir. Mesela, Çeçenistan'a müdahalesi sonucunda oradaki hareketin radikalizme dönüşmesine sebep oldu. İlk zamanlarda milli karakterde olan hareket, başka hareketlerin sürece katılmasıyla, bu deyimini kullanmak istemesek de, "radikal İslamcıların" devreye girmesiyle Çeçenistan'daki hareketin karakteri değişti. İslam artık Rusya'nın içlerine kadar girmeye başladı. Rusya şunu anlamalı: Rusya'nın demografik yapısı değişiyor. İslam nüfusunun oranı giderek artmaktadır. Buna göre Rusya bir Ortodoks memleket olduğu kadar bir İslam memleketidir. İslami meselelerde

daha hassas davranması gerekmektedir. İslam'ı engellemekle sorunların önüne geçilemez. Sadece İslam'ı radikalleştirir. Rusya bunu göremiyor. Benzeri sorunlar Türkiye'de de var. Eski imparatorluklar ortaya çıkan bu değişiklikleri kavramakta zorlanıyorlar. Siyasiler hala eski emperyal düşünceden vazgeçemiyorlar. İstediklerini yapabileceklerini sanıyorlar. Belki askeri güçleri farklıdır. Ancak, diğer halkların isteklerini askeri yöntemlerle yok edemezsiniz, bu şekilde yönetemezsiniz. İktidar olmak halkı yok etmek değil, yönetmektir. Rusya bunu anlamak zorundadır.